

RAFAL BALDYGA¹

ZAGROŻENIE TERRORYZMEM ZWIĄZANE Z ORGANIZACJĄ IMPREZ MASOWYCH

Pojęcie terroryzmu

Określenie terroryzmu jedną definicją jest niezwykle trudne, a trudność polega na wieloaspektowym podejściu badaczy tematu do tego pojęcia. Trudność przy definiowaniu tego pojęcia polega również na złożoności oraz dynamice zjawiska, jakim jest terroryzm. Okoliczności te sprawiają, że organizacje międzynarodowe nie są w stanie wypracować jednolitej definicji pojęcia terroryzmu, która byłaby uniwersalna i powszechnie akceptowalna. Należy pamiętać, że brak jednoznacznego zdefiniowania tego pojęcia wpływa na trudność w prowadzeniu działań mających na celu zwalczanie tego zjawiska na skalę międzynarodową, gdyż w różnych krajach terroryzm może odnosić się do różnych zdarzeń i zachowań².

Pojęcie terroryzmu nie zostało również zdefiniowane w kompleksowy sposób przez naukowców, których obszar badań stanowi właśnie to zjawisko. W literaturze przedmiotu można jednak spotkać kilka zaproponowanych definicji terroryzmu. Według autora pracy, definicje te są najbardziej trafne, i tak:

— „Terroryzm to bezprawne użycie siły lub przemocy wobec osób lub mienia, aby zastraszyć lub wyrzucić przymus na rząd, ludność cywilną lub część wyżej wymienionych, co zmierza do promocji celów politycznych lub społecznych” — definicja Federalnego Biura Śledczego³;

¹ Rafał Baldyga — absolwent Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego. W kręgu zainteresowań autora: bezpieczeństwo imprez masowych, bezpieczeństwo państwa, socjologia, nowoczesne technologie w bezpieczeństwie, chuligaństwo stadionowe.

Adres do korespondencji: <baldygarj@op.pl>.

² M. Madej, *Międzynarodowy terroryzm polityczny*, Warszawa 2001, s. 62–70.

³ A.P Schmid, G.F. Hindle, *After the War on Terror: Regional and Multilateral Perspectives on Counter-Terrorism Strategy*, London 2009, s. 151.

- „Terroryzm to bezprawne użycie lub groźba użycia siły czy przemocy wobec osoby lub mienia, by zastraszać rządy czy społeczeństwa, często dla osiągnięcia celów politycznych, religijnych czy ideologicznych” — definicja zaproponowana przez Departament Obrony⁴;
- „Terroryzm to zaplanowana, motywowana politycznie przemoc wobec celów nie uczestniczących w walce, stosowana przez subnarodowe grupy czy tajnych agentów, zwykle mających na celu oddziaływanie na audytorium” — definicja podana przez Amerykański Departament Stanu⁵.

Warto również zwrócić uwagę na definicję terroryzmu, która została zaproponowana przez encyklopedię polską. Definicja ta brzmi sposób następujący:

„Terroryzm to różnie umotywowane, najczęściej ideologicznie, planowane i zorganizowane działania pojedynczych osób lub grup, podejmowane z naruszeniem istniejącego prawa w celu wymuszenia od władz państwowych i społeczeństwa określonych zachowań i świadczeń, często naruszające dobra osób postronnych; działania te są realizowane z całą bezwzględnością, za pomocą różnych środków (nacisk psychiczny, przemoc fizyczna, użycie broni i ładunków wybuchowych), w warunkach specjalnie nadanego im rozgłosu i celowo wytworzonego w społeczeństwie lęku”⁶.

Terroryzm został również w pewien sposób określony w polskich przepisach prawa. W kodeksie karnym⁷ na próżno doszukiwać się penalizacji czynu, który jest stosowaniem terroryzmu. Usankcjonowane zostało natomiast dopuszczenie się czynu o charakterze terrorystycznym — art. 115 § 20 k.k. stanowi, że:

„Przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu:

- 1) poważnego zastraszenia wielu osób,
- 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności,
- 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej — a także groźba popełnienia takiego czynu”⁸.

Analizując powyższe określenie przestępstwa terrorystycznego, należy zauważyć, że przestępstwo to może być popełnione w formie użycia groźby popełnienia czynu zabronionego bądź w formie popełnienia czynu zabronionego w celu poważnego zastraszenia dużej liczby osób, zmuszenia

⁴ G. Nowacki, *Zagrożenia terrorystyczne na świecie*, „Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy” 2015, nr 4(44), cz. 1, s. 416.

⁵ T. Aleksandrowicz, *Terroryzm międzynarodowy*, Warszawa 2008, s. 20–21.

⁶ Pojęcie „terroryzm” w Encyklopedii PWN [online], <<http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/terroryzm;3986796.html>>, 10 stycznia 2018 r.

⁷ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (DzU z 1997 r., nr 88, poz. 553 z późn. zm.); dalej jako k.k.

⁸ Tamże.

organów władzy do podjęcia lub zaniechania określonych działań bądź w celu wywołania poważnych zakłóceń w demokratycznym i swobodnym funkcjonowaniu państwa lub organizacji międzynarodowej. Dostrzec należy zatem, że popełnienie czynu terrorystycznego polegać może na zarówno psychologicznym oddziaływaniu — zastraszenia, jak i fizycznym oddziaływaniu — wpływanie na pracę organów państwa.

Polskie prawodawstwo zakazuje również finansowania terroryzmu. Przepięstwo to zostało spenalizowane w części szczególnej k.k. Artykuł 165a stanowi, że każdy, kto gromadzi, oferuje bądź przekazuje środki płatnicze, papiery wartościowe, instrumenty finansowe, prawa majątkowe, mienie oraz wartości dewizowe w celu finansowania działań o charakterze terrorystycznym, podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat.

Analizując powyższe definicje, dostrzec możemy, że zdecydowana większość z nich posiada pewne elementy wspólne. Analizy wielu definicji terroryzmu dokonał pewien badacz zjawiska — Alex Schmidt, według którego terroryzm posiada określone cechy. Cechy te zostały zaprezentowane w ponad 100 definicjach terroryzmu i powtarzały się najczęściej. Elementy, które według Alexa Schmidta charakteryzują terroryzm, to:

- metody walki,
- działanie w celu wywołania groźby bądź strachu,
- konflikt z obowiązującymi zasadami zachowań społecznych,
- przypadkowy dobór ofiar,
- polityczna motywacja sprawców,
- stosowanie przemocy i siły bądź groźba ich użycia,
- zwracanie uwagi mediów na swoje działania, czyli tzw. „medialność”,
- wymuszenia,
- nieobliczalność sprawców,
- wykorzystywanie symboliki,
- dążenie do wywołania psychologicznych reakcji i skutków⁹.

Polska od 2004 r. należy do Unii Europejskiej. Podlega również jurysdykcji tej organizacji. Unia Europejska zaproponowała w ramowej decyzji Rady z 2002 r. definicję terroryzmu, która powinna zostać przyjęta i zaakceptowana przez wszystkie państwa członkowskie¹⁰.

Artykuł 1 decyzji zawiera w swej dyspozycji opis przestępstw, które noszą znamiona działania terrorystycznego. Poniżej przedstawiono katalog czynów, które popełnione zostają w sposób zamierzony w celu poważnego zastraszenia ludności, bezprawnego zmuszenia rządu czy organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania działania albo poważnej destabilizacji lub zniszczenia podstawowych politycznych, konstytucyjnych, gospodarczych lub społecznych struktur kraju lub organizacji międzynarodowej. Do czynów tych należą:

- atak na integralność cielesną osoby;

⁹ T. Aleksandrowicz, *Terroryzm...*, wyd. cyt., s. 20–21.

¹⁰ Decyzja ramowa Rady z 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu (2002/475/WSiSW).

- spowodowanie zniszczeń obiektów rządowych lub obiektów użyteczności publicznej, infrastruktury, systemu transportowego lub informacyjnego, platform umieszczonych na szelfie kontynentalnym, mienia prywatnego bądź publicznego, które mogą zagrozić życiu ludzkiemu bądź spowodować poważne straty gospodarcze;
- wytwarzanie, nabywanie, przewożenie, posiadanie, używanie bądź dostarczanie broni, broni biologicznej, materiałów wybuchowych lub jądrowych oraz prowadzenie badań i rozwijanie działań mających na celu udoskonalenie broni chemicznej i biologicznej;
- zakłócanie dostaw wody lub innych zasobów lub spowodowanie przerwy w ich dostawie, które to działanie spowodować może zagrożenie życia ludzkiego,
- atak na życie ludzkie mogący powodować śmierć;
- zajęcie statku, statku powietrznego lub innego środka transportu publicznego i towarowego;
- porwanie osoby lub branie zakładników;
- zagrożenie popełnieniem czynów wyżej wymienionych¹¹.

Definicja zaproponowana przez Unię Europejską obejmuje jedynie państwa członkowskie. W skali świata Zgromadzenie ONZ zaproponowało definicję, która została przyjęta w 1990 r. przez międzynarodową konwencję o zwalczaniu terroryzmu, w myśl której za akt terrorystyczny uważa się czyn mający na celu spowodowanie śmierci albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu osoby cywilnej lub innej osoby, która nie uczestniczy w działaniach wojennych. Celem tego czynu musi być zastraszenie ludności bądź skłonienie rządu lub organizacji międzynarodowej do dokonania dowolnej czynności, którą zaplanowali sprawcy¹².

Dokonując analizy różnych aktów prawnych, które definiują pojęcie terroryzmu, warto również zwrócić uwagę na podział terroryzmu. Podział ten jest różnorodny. W literaturze przedmiotu spotkać można następujący podział terroryzmu:

- polityczny,
- religijny¹³.

W literaturze przedmiotu spotkać można definicję terroryzmu politycznego, w myśl której jest to zjawisko polegające na rzuceniu wyzwania przez silniejszych w stosunku do słabszych. Terroryci dążą do wywołania określonej reakcji rządów lub opinii międzynarodowej społeczności. Celem terrorystów w przypadku terroryzmu politycznego jest zwrócenie uwagi opinii publicznej, stosując przemoc bądź używając groźby jej zastosowania. Przez taką działalność zwracają uwagę na sprawy, o które walczą lub poglądy, które chcą w pewien sposób narzucić określonym podmiotom. Działanie to ma wzbudzić konkretne emocje wśród odbiorców, m.in. zrozumienie, poparcie lub zaakceptowanie danego stanu rzeczy.

¹¹ Art. 1 lit. a–i decyzji ramowej Rady z 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu (2002/475/WSiSW).

¹² T. Aleksandrowicz, *Zjawisko współczesnego terroryzmu* [w:] K. Jałoszyński (red.), *Współczesne zagrożenia terroryzmem*, Szczytno 2013, s. 18.

¹³ Tamże, s. 32.

Terroryzm polityczny w swoich założeniach skupia się również na destabilizacji państwa poprzez wprowadzenie zamętu wśród społeczeństwa. Doprowadzić to może do osłabienia określonego, funkcjonującego dotychczas ustroju. Działanie terrorystów skierowane jest na wywołanie rewolucji. Terrorysty opowiadający się za terroryzmem politycznym kierują często również swoje działania w stronę wywołania konfliktów bądź spotęgowanie tych, które już istnieją.

Terroryzm religijny przybiera transcendentalne rozmiary, ponieważ terroryści postrzegają świat jako zbudowany i zarządzany przez siły nadprzyrodzone. Siły te są niewytłumaczalne, a człowiek — będąc sojusznikiem tych sił — ma moralny obowiązek podjąć walkę z każdym, kto się sprzeciwi tym siłom. Terrorysty wierzą, że ich działanie jest popierane i kierowane przez Boga, a stosowanie przemocy, określonych środków i metod moralnie uzasadnione i pożądane. Według sprawców aktów terroru zasady prawa ich nie obowiązują. Najważniejsze są zapisy w jurysdykcji danej wiary¹⁴.

W literaturze przedmiotu napotkać można również inny podział terroryzmu. Do podziału tego należy:

- terroryzm wewnętrzny;
- terroryzm międzynarodowy;
- zorganizowany;
- indywidualny;
- cyberterroryzm;
- bioterroryzm¹⁵.

Podział ten występuje ze względu na wyróżnione kryteria, którymi może być podmiot, metoda działania czy zasięg działalności.

Mówiąc o terroryzmie wewnętrznym, należy mieć na uwadze, że skupia on poczynania terrorystów na walce z rządem i ogranicza się do granic określonego terytorium. Działanie sprawców nie wychodzi poza granicę określonego terenu. Działania terrorystów mają na celu obalenie prawowitej władzy albo zastraszenie elektoratu bądź osób piastujących daną funkcję władczą, w wyniku którego zaprzestaną sprawowania danej funkcji¹⁶.

Bartosz Bolechów wskazuje, że terroryzm międzynarodowy to rodzaj terroryzmu, który dzieje się na określonym terenie bądź angażuje obywateli więcej niż jednego kraju¹⁷.

Terrorysty zorganizowani w odróżnieniu od indywidualnych koncentrują się nie tylko na dokonywaniu aktów terroru, ale i również na poszerzaniu swoich terenów wpływu. Terrorysty zorganizowani skupiają się również na wykształcaniu struktury na wzór podziału administracyjnego, dzięki której są w stanie podejmować współpracę z rządami bądź innymi organizacjami, które mają podobne cele. Terroryzm indywidualny

¹⁴ Tamże, s. 200.

¹⁵ W. Dietl, K. Hirschmann, R. Tophoven, *Terroryzm*, Warszawa 2009, s. 340.

¹⁶ A. Pawłowski, *Typologia terroryzmu politycznego* [w:] J. Muszyński (red.), *Terroryzm polityczny*, Warszawa 1991, s. 94.

¹⁷ B. Bolechów, *Terroryzm w świecie dwubiegunowym*, Toruń 2002, s. 41.

cehuje działanie skierowane ku określonej osobie. Osobą taką może być ważna osobistość ze względu na sprawowanie przez nią określonej władzy. Terrorysty dopuszczają się wobec takiej osoby ciężkich przestępstw bądź zbrodni w celu wywołania strachu wśród społeczności bądź władzy¹⁸.

Cyberterroryzm jest wyszczególniony ze względu na miejsce i metodę działania. Akty terroru dokonywane są w sieci internetowej. Jest to metoda działania terrorystów, która polega na wykorzystaniu technologii informacyjnej w celu wyrządzenia szkody, a konsekwencje tego działania mogą prowadzić m.in. do przejścia kontroli na różnymi systemami zarządzanymi elektronicznie i doprowadzić np. do wybuchu elektrowni, zaburzenia pracy wodociągów¹⁹.

Warto zwrócić uwagę na podział zaproponowany przez prof. Kubę Jałoszyńskiego, według którego terroryzm można podzielić ze względu podłoże działań terrorystów. K. Jałoszyński podzielił terroryzm na:

- religijny — wyznawcy jednej religii dążą do ustanowienia ich religii jako obowiązującej w danym kraju lub nawet na świecie, a także podejmują działania mające na celu unicestwienie wszystkiego co niezgodne z wygłaszanymi przez nich nakazami;
- fundamentalistyczny — dążenie terrorystów działających z ideologicznych pobudek do wyparcia jednej ideologii przez drugą — przez nich uznawana;
- separatystyczny — dążenie do wyodrębnienia się od jakiegoś ogółu, np. grupy narodowościowej, do ustanowienia własnego państwa;
- nacjonalistyczny — fundamentem działań sprawców jest egoizm narodowym, nietolerancja i dyskryminacja innych narodów oraz wrogość w stosunku do nich;
- rasistowski — terrorysty wyrażają pogardę wobec ludzi o odmiennym kolorze skóry lub pochodzeniu; dążą oni do odizolowania mniejszości, która odróżnia się określonymi czynnikami lub jej fizycznej likwidacji²⁰.

W podejmowanym rozważaniu — zagrożeń terrorystycznych wynikających z organizacji i przebiegu imprez masowych oraz zgromadzeń — szczególną uwagę zwrócono na terroryzm fundamentalistyczny. Ten rodzaj terroryzmu pojawił się w latach 80. XX w. Eksperci wiążą powstanie tego terroryzmu z zabójstwem prezydenta Egiptu Anwara as-Sadata (październik 1981 r.). W ramach fundamentalistycznego terroryzmu przoduje przede wszystkim islamski. W latach 90. terroryzm islamski największe nasilenie przybrał w Algierii (Islamska Armia Ocalenia), Egipcie (Grupa Islamska), Libanie (Hezbollah) i Palestynie (Hamas). Najślynniejszą organizacją islamskich terrorystów stała się międzynarodowa siatka nazywana Al-Kaidą²¹.

¹⁸ W. Dietl, K. Hirschmann, R. Tophoven, *Terroryzm...*, wyd. cyt., s. 340.

¹⁹ T. Aleksandrowicz, *Zjawisko...*, wyd. cyt., s. 34.

²⁰ K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008, s. 37.

²¹ J. Tomaszewicz, *Terroryzm na tle przemocy politycznej. Zarys encyklopedyczny*, Katowice 2000, s. 195–316.

Fundamentalizm religijny a terroryzm

Fundamentalizm to nazwa ruchów religijnych, które uznają nadrzędną wartość tradycji religijnych i niechęć do wszelkich zmian, odczuwanych jako naruszenie tożsamości wyznaniowej²². Słowo fundamentalizm przez zdecydowaną większość społeczeństwa kojarzone jest z krajami muzułmańskimi oraz terroryzmem. Jest to co oczywiście niewłaściwe podejście. Fundamentalizm oznacza bowiem wierność określonej doktrynie, zwłaszcza religijnej, politycznej; rygorystyczne przestrzeganie jakichś zasad, norm²³.

Wyróżnia się fundamentalizm świecki oraz religijny, który dotykał w przeszłości każdej z wielkich religii: chrześcijaństwa, hinduizmu czy judaizmu. Obecnie najbardziej widoczny jest on w islamie, stąd przyczyny kojarzenia go tylko z tą religią. W ujęciu takim można zastosować termin fundamentalizm islamski. Przyjęto zamiennie stosowanie tego terminu z pojęciami: radykalny islam, islamizm czy radykalny islamizm. Można uznać zatem, że fundamentalizm islamski to określenie „powrotu do tradycji, do podstaw islamu oraz budowy państwa, które byłoby oparte na zasadach Koranu i wzorach pozostawionych przez Mahometa”²⁴. Warto wspomnieć, że pojęcie to nie zostało utworzone i propagowane przez muzułmanów, ale świat Zachodni. W kulturze arabskiej nie występuje słowo odpowiadające temu terminowi. Zbliżonym dla fundamentalizmu słowem jest tradycjonalizm (*salafijja*), jednak nie należy stosować tych słów zamiennie.

Rok 1979 uważany jest za początek ekspansji fundamentalistów islamskich. W roku tym zapoczątkowana została rewolucja w Iranie. Ajatollah Ruhollah Chomejni głosił, że każde prawo jest ustanowione przez islam, a muzułmanie muszą głosić i rozprzestrzeniać rewolucję na cały świat. Chomejni uważał, że islam broni wszystkie uciemżone ludy, nie tylko muzułmańskie²⁵. Za głównego wroga islamu Chomejni uważał Izrael i Stany Zjednoczone. Fundamentalisci islamscy dążyli do utworzenia państw muzułmańskich, w których będzie obowiązywało prawo szariat. Równocześnie nawoływano do podjęcia walki z niewiernymi. Cel ten mogą osiągać na przykład poprzez przeprowadzanie ataków terrorystycznych, które są przez nich uważane za broń zapewniającą im odniesienie korzyści politycznych. Najczęściej stosowaną metodą są zamachy samobójcze, które są jednak odrzucane i potępiane przez islam. Swobodna interpretacja Koranu przez duchowych przywódców islamskich jednak nie tylko nie zabrania, lecz popiera i wręcz nakłania do dokonywania samobójczych zamachów, w imię wojny z niewiernymi. Gwarantować one mają, ich zdaniem, otrzymanie nagrody po śmierci. Uważają się oni za bojowników, walczą-

²² W. Zubrzycki, *Fundamentalizm religijny w islamie*, „Kultura bezpieczeństwa” 2016, nr 23, s. 8.

²³ Tamże.

²⁴ Tamże, s. 9.

²⁵ K. Jałoszyński, *Terroryzm fundamentalistów islamskich*, Warszawa 2001, s. 51.

cych w imię Allaha, a otrzymując błogosławieństwo od swoich kapłanów, ich misja nabiera sakralnego charakteru²⁶.

Fundamentalizm islamski cechuje się chęcią wprowadzenia szariatu oraz życiem według tradycyjnych wzorów, które zostały zapisane w Koranie. Według fundamentalistów islamskich życie społeczne i polityczne powinno być oparte na zasadach określonych w Koranie. Przywódcy oraz duchowni nawojują do oderwania się od zachodniego modelu życia, które według nich prowadzi do zepsucia i śmierci. Fundamentalisci odrzucają wszelkie wartości nieislamskie, nie akceptują innych wizji stanowienia prawa i egzystencji państwa niż te, które zostały przedstawione w Koranie.

Głównym celem współczesnego fundamentalizmu islamskiego jest wprowadzenie muzułmańskiego ładu. Ład ten osiągnięty może zostać poprzez narzucenie własnej ideologii, która pozwoli na otrząśnięcie się z marazmu i kryzysu. Fundamentalisci uważają, iż „dawne wartości są trwałe, wybitne i w żaden sposób nie dadzą się porównać do teraźniejszych”²⁷. Współczesnych fundamentalistów islamskich charakteryzuje również:

- pełne powierzenie się Koranowi,
- duma z przeszłości,
- upolitycznienie religii; antyeuropejskość,
- wierne trzymanie się fundamentalnych dogmatów,
- radykalna nieufność i sprzeciw wobec innych koncepcji życia²⁸.

Przeciwstawienie się wymienionym wartościom prowadzi do apokaliptycznej wizji walki. Walka ta odbywa się „między światłem a ciemnością”, „dobrem a złem, niebem i piekłem, wybrańcami a potężnymi”²⁹.

Czynniki powodujące zwiększenie zagrożenia terroryzmem podczas imprez masowych

W obecnych czasach zagrożenie wystąpienia aktu terrorystycznego podczas przebiegu imprezy masowej bądź zgromadzenia publicznego jest bardzo wysokie. Wpływ na taką sytuację ma wiele czynników. Najważniejszym jest globalny charakter terroryzmu, który jest cechą charakteryzującą współczesny terroryzm. Kolejną cechą współczesnego terroryzmu jest przypadkowość ofiar oraz maksymalizacja skutków zamachu³⁰. Analizując powyższe, należy zauważyć, że imprezy masowe są zatem

²⁶ Tamże.

²⁷ W. Zubrzycki, *Fundamentalizm...*, wyd. cyt., s. 8.

²⁸ M.Z. Buško, *U źródeł dżihadyzmu. Myśl polityczna Sajjida Qutba*, 26 lutego 2012 r. [online], <<http://bliskiwschod.pl/2012/02/u-zrodel-dzhihadyzmu-mysl-polityczna-sajjida-qutba/>>, 21 stycznia 2018 r.

²⁹ M. Lewicka, *Fundamentalizm muzułmański — odkrycie naszych czasów czy stały element myśli politycznej islamu?* [w:] R. Backer, S. Kitab, *Islam a świat*, Toruń 2004, s. 4.

³⁰ P. Wars, *Historia terroryzmu* [w:] K. Jałoszyński, B. Wiśniewski (red.), *Terroryzm — diagnoza, zadania administracji publicznej w przeciwdziałaniu zjawisku*, Bielsko-Biała 2007, s. 32.

w wysokim stopniu zagrożone terroryzmem. Imprezy masowe interpretowane są w prezentowanym materiale jako te, które przyciągają znaczną liczbę widzów i uczestników.

Wrażliwość na ataki terrorystyczne rośnie w czasie i w miejscu organizacji wielkich przedsięwzięć skupiających uwagę mediów oraz dużą liczbę uczestników. Zauważyć należy, że podczas znacznych imprez masowych, takich jak międzynarodowe turnieje czy olimpiady wzrasta szansa pośredniego oddziaływania terrorystów na wroga. Należy pamiętać, że terroryzm cechuje również medialność. W takich sytuacjach najlepiej realizowane mogą być istotne cechy terroryzmu. Jedną z cech jest publiczna spektakularność dramatycznych akcji, możliwa dzięki natychmiastowemu dostępowi środków masowej informacji, zwłaszcza telewizji. Drugą cechą jest natomiast masowość strat i paraliżujący efekt psychologiczny, możliwi dzięki obecności znacznej liczby osób³¹.

Zauważyć można, że duże imprezy masowe odbywają się zazwyczaj w dużych aglomeracjach miejskich. Fakt ten powoduje, że terroryści mają ułatwione maskowanie przygotowań zaplanowanych działań. Organizacja imprez masowych w dużych miastach sprawia, że terroryści mają szansę na wielowariantowe planowanie, dobieranie obiektów i ofiar zamachu, wykorzystanie wypracowanej partyzantki miejskiej oraz podjęcie ucieczki z wykorzystaniem zasobów budowlanych aglomeracji i jej zagospodarowania przestrzennego.

Duże miasta w newralgicznych momentach, czyli niewątpliwie w takich, gdy odbywają się imprezy sportowe, religijne, kulturalne, są głównymi miejscami rozgrywania wojny z terroryzmem globalnym. Zagrożenia terroryzmem powinny być zatem jednym z podstawowych elementów branych pod uwagę w organizowaniu systemów bezpieczeństwa imprez masowych.

Od organizatorów imprez masowych i służb wymagać się zatem powinno opracowania algorytmu postępowania w czasie zaistniałego niebezpieczeństwa. Niebezpieczeństwo łączyć się może niewątpliwie z wybuchem paniki, niewystarczającą liczbą służb porządkowych i informacyjnych, niewłaściwym zagospodarowaniem terenu, brakiem wyznaczenia dróg ewakuacyjnym lub nieczytelnym ich oznakowaniem, nadmierną kumulacją osób uczestniczących imprezie w jednym miejscu, niewydajną przepustowością tłumu, dostępem osób nieuprawnionych do ważnych miejsc. Ważne jest również właściwe zaprojektowanie określonego obiektu, w którym odbywać się będą imprezy masowe oraz odpowiednie zarządzanie nim. Jest to fundament bezpieczeństwa imprez masowych³².

Warto zauważyć, że wraz z organizacją różnego rodzaju przedsięwzięć, które przybierają rangę imprezy masowej generowane jest oprócz ataków terrorystycznych z użyciem materiałów konwencjonalnych również

³¹ S. Koziej, *Terroryzm a imprezy masowe w dużych aglomeracjach miejskich w kontekście Euro 2012*, Warszawa 2008, s. 6.

³² M. Nepelski, J. Struniawski, *Infrastruktura obiektu/terenu imprezy masowej [w:]* ciż (red.), *Zarządzanie bezpieczeństwem imprez masowych i zgromadzeń publicznych. Wymiar administracyjno-prawny. Tom 1*, Szczytno 2015, s. 203.

zagrożeniem wykorzystania przez terrorystów broni masowego rażenia. Duże skupisko ludzi oraz infrastruktura staje się dogodnym celem dla terrorystów. Zamknięty obiekt oraz obecność kanałów wentylacyjnych sprawia, że terroryści wykorzystać mogą te elementy do zastosowania broni biologicznej, która jest w stanie rozprzestrzenić się w bardzo szybkim tempie i spowodować zakażenie dróg oddechowych. W celu zapobieżenia bądź zminimalizowania skutków zdarzenia, podczas identyfikacji zagrożenia szczególną uwagę powinno zwrócić się na takie elementy, jak:

- nietypowe zachowanie osób, które rzuca się w oczy;
- pozostawione bez nadzoru przedmioty, np. walizki czy torby;
- samochody pozostawione w niedalekiej odległości od miejsca planowanej imprezy zwykle na kilka godzin przed rozpoczęciem imprezy właściciele pojazdów wzywani są do usunięcia pojazdu z obszaru, który zostanie zagospodarowany na czas trwania imprezy³³.

Wspomniane sygnały ostrzegają zazwyczaj o niebezpieczeństwie. W sytuacji, gdy dokonany zostanie zamach terrorystyczny bądź wystąpi groźba dokonania zamachu występuje wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia sytuacji kryzysowej. Sytuacja taka wymaga podejmowania przez instytucje państwa działań, które zmierzać będą do przywrócenia stanu pożądanego³⁴.

Nie ulega wątpliwości, że imprezy masowe są w obecnych czasach miejscami, które posiadają podwyższony poziom zagrożenia terrorystycznego. Organizatorzy imprez, służby bezpieczeństwa oraz inne podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo i porządek publiczny w miejscu trwania imprezy masowej powinni w swojej działalności prowadzić do zminimalizowania ryzyka wystąpienia zamachu terrorystycznego. Szczególnie istotne jest również opracowanie planu działania, który zostanie wdrożony do realizacji w przypadku wystąpienia zagrożenia. Cechy charakteryzujące imprezę masową, czyli liczebność uczestników, kumulacja dużej liczby osób w jednym miejscu oraz medialność imprez masowych sprawiają, że są one szczególnie narażone na zamach terrorystyczny pochodzący zwłaszcza ze strony religijnych fundamentalistów, których działalność przybiera na sile w XXI w. Warto wskazać, że współczesny terroryzm cechują właśnie takie elementy, jak medialność, maksymalizacja ofiar oraz globalny zasięg działania.

³³ Tamże, s. 15.

³⁴ K. Jałoszyński, *Dowodzenie akcją (operacją) policyjną z wykorzystaniem pododdziału antyterrorystycznego* [w:] A. Urban (red.), *Zarządzanie kryzysowe wzywaniem dla edukacji*, Szczytno 2007, s. 38.

Słowa kluczowe: terroryzm, zamach terrorystyczny, zagrożenie, imprezy masowe, fundamentalizm religijny

Streszczenie: Imprezy masowe niejednokrotnie stawały się miejscem, gdzie przejawiała się działalność terrorystów. Śmiercionośnie postulowanie fundamentalizmu religijnego szczególnie widoczne było w atakach terrorystycznych dokonywanych w ostatnich latach przez członków tzw. Państwa Islamskiego (ISIS). Jako przykład można przywołać zamachy z Paryża z listopada 2016 r., które zostały dokonane podczas koncertu grupy *Eagles of Death Metal* w teatrze *Bataclan* i przy stadionie *Stade de France*, w którym odbywał się mecz piłki nożnej Francja — Niemcy. W wyniku zamachów w Paryżu jednej nocy zginęło 137 osób, a ponad 300 zostało rannych. 22 maja 2017 r. po koncercie amerykańskiej wokalistki Ariany Grande w hali *Manchester Arena* doszło do eksplozji. Zginęły 22 osoby, a 64 zostały ranne. Policja zidentyfikowała domniemanego zamachowca jako 22-letniego Salmana Abediego. Powyższe informacje wskazują, że zagrożenie terrorystyczne ze strony fundamentalistycznych grup religijnych jest obecne i staje się coraz poważniejsze. Artykuł opisuje zjawisko terroryzmu, które jest szczególnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa imprez masowych. W pierwszej części autor dokonał prezentacji pojęcia terroryzmu. Następnie zwrócił uwagę na powiązania pomiędzy terroryzmem a fundamentalizmem religijnym. Szczególną uwagę poświęcono czynnikom powodującym zagrożenie terroryzmem podczas imprez masowych, które przedstawiono w ostatniej części artykułu.

Keywords: terrorism, terrorist attempt, threat, mass event, religious fundamentalism

Summary: Mass events frequently were a place where an activity of terrorism was showed. Deadly postulating of religious fundamentalism was specially manifested with terrorist attacks committed in last years by members of Islamic State — ISIS. We can recall examples of attacks in Paris, France in the November 2016. Two separated places were attacked at the same night — the first was the theatre *Bataclan* during the concert of *Eagles of Death Metal* and the second one nearby stadium *Stade de France* where the national football teams of Germany and France were playing. As a result of a crime, at one night 137 people died and over 300 was injured. On the 22nd of May 2017, after a concert of American singer, Ariana Grande, in the hall *Manchester Arena* the bomb had exploded. The number of dead victims was 22 and 64 people were injured. The Police identified supposed terrorist — it was Salman Abedi, 22 years old. These information showed that the danger related with terrorism from the side of fundamentalist religious groups is current and it becomes more and more serious. An article describes a phenomenon of terrorism which is a special danger for security of mass events. In the first part author presents conception of terrorism. Then he points out relations between terrorism and religious fundamentalism. A special attention was given to conditions which causes terrorism danger during mass events — they are presented in the last part of an article.